

*Význam ani autora této černé malby
na zdi Schwarzenberského paláce
neznáme.*

Mnohem tajemněji působí úplně jiné malby v těsném sousedství kreseb. Vedle subtilních kreseb působí svou masivní černí až nepříjemně. A jejich význam? Rovněž neznámý. Chtělo by se věřit, že v sobě skrývají nějaký hlubší smysl, že něco naznačují... A proč by ne? Schwarzenberský palác totiž ukrývá přinejmenším ještě jedno tajemství.

Tajné podzemní chodby

Při nedávné asanaci rozsáhlých podzemních prostor se podařilo několika pracovníkům proniknout do podzemní chodby. Došli až pod sousední Salmovský palác. Kam chodba pokračovala dál? Nabízí se několik možností. Jako úniková cesta mohla ústít do Nerudovy ulice, či sloužit jako spojka s Pražským hradem. Vždyť majiteli paláce bývali šlechtici úzce spojení s dvorem. Třeba také navazovala na chodbu údajně spojující Černínský palác s vinárnou Vikárka na Pražském hradě. Tu prý využíval říšský protektor K. H. Frank.

Příliš odvážná teorie? Ale kdo si dnes třeba vzpomene, že v Salmovském paláci za války sídlilo oddělení gestapa s ještě horší pověstí než to v neblaze proslulé Pečkárně? Po válce potom pod Pražským hradem vznikl celý komplex podzemních bunkrů a chodeb sahajících údajně pod Letenskou pláň, do Strakovy akademie, Kramářovy vily a bůhvíkam ještě.

Zda se na něj napojovaly i paláce na Hradčanském náměstí, zatím zjistit nelze. Vchod do podzemí byl ve Schwarzenberském paláci zazděn. Staré sídlo tak dál zůstává obestřeno tajemstvím.

Stručná historie Schwarzenberského paláce

- ⊕ **1545** – Jan ml. z Lobkovic zahájil stavbu paláce podle návrhu italského architekta Agostina de Galliho
- ⊕ **1719** – palác zdědil kníže Adam František ze Schwarzenbergu
- ⊕ **1811** – kníže ze Schwarzenbergu koupil sousední Salmovský palác
- ⊕ **1910** – první výstava sbírek Spolku technického muzea
- ⊕ **1941** – zabráno německým Vojenským muzeem (Heeresmuseum Prag)
- ⊕ **1945** – palác znárodněn z důvodu (domnělé) německé národnosti majitele dr. A. Schwarzenberga
- ⊕ **1947** – první poválečná výstava militárií
- ⊕ **1950** – ve správě ministerstva obrany, sídlo Vojenského historického muzea
- ⊕ po r. 1989 – neúspěšně vznesen restituční nárok
- ⊕ **2000** – ukončena výstavní činnost Vojenského historického muzea v paláci
- ⊕ **2002** – bezúplatný převod na Národní galerii
- ⊕ **2008** – dokončena rekonstrukce paláce, instalována stálá expozice Národní galerie *Baroko v Čechách*

Pražské Jezulátko

Ať už v Praze bydlíte, anebo sem zavítáte na návštěvu, možná zatoužíte po malé chvílce klidu a rozjímání. Zkuste si zajít k Pražskému Jezulátku, možná se vám splní i nějaké přání. Najdete ho snadno v raně barokním kostele Panny Marie Vítězné v Karmelitské ulici, jednu stanici tramvají z Malostranského náměstí směrem na Smíchov. Drobná, ani ne půlmetrová soška, odhadem tříletého Ježíška, má v chrámu své stálé místo na dva a půl metru vysokém podstavci uprostřed pravé delší stěny.

Desítky šatiček

Kunsthistorik by ji popsal velmi jednoduše – plastika asi z poloviny 16. století, původem nejspíše ze Španělska. Její základ tvoří lipové dřevo potažené pravděpodobně látkou. Konečnou podobu Jezulátka neznámý umělec vytvořil z barevného vosku. Křehká soška je v dolní polovině pro ochranu zasazena do stříbrného pouzdra. To ale běžný návštěvník neuvidí, protože Ježíška vždy zdobí košilka a některé z jeho překrásných a drahocenných šatiček. Celkem jich Ježíškovi patří kolem stovky, většinou byly zhotoveny a sošce darovány jako projev vděčnosti. Některé z oblečků ale nejsou kompletní, anebo se již nedají používat. Během roku mohou návštěvníci Pražské Jezulátko obdivovat v šatičkách různých barev podle toho, jaké právě nastalo období liturgického roku, tedy v bílých, červených, fialových a zelených, případně i růžových, zlatých a modrých. O slavnostech korunovace dostane ještě hermelínový pláštík. Některé z šatiček, které nemá Ježíšek právě na sobě, si mohou návštěvníci prohlédnout v Muzeu Pražského Jezulátka s volným vstupem. V muzeu je možné zhlédnout video, které zachycuje, jak sestry karmelitánky sošku převlékají. Něco na památku nabízí bohatě zásobený obchod se vstupem přímo z kostela.

Jezulátko všem žehná zdviženou pravou ručičkou, zatímco v druhé drží tzv. říšské jablko, to symbolizuje jeho vládu nad světem. Těsně nad hlavičkou je připevněna zlatá korunka zhotovená v rozmezí let 1810–1820 některým z pražských zlatníků. Kromě ní vlastní soška ještě jednu z roku 1767, která má taktéž původ v Praze. Dříve Jezulátko zdobily i drobné šperky, které mu darovali věřící, některé z nich, například kopie Řádu zlatého rouna, se však během času ztratily.

Zázračná moc

K čemu by však sošce Jezulátka byla všechna ta nádhera, kdyby neměla to nejdůležitější, a to zázračnou moc? Podle legendy už samotný vznik sošky nebyl nic jiného než zázrak. Ježíšek se totiž prý v celé své kráse zjevil jednomu mnichovi a ten zachytil jeho podobu právě v této sošce. Dalším vlastníkem či spíše majitelkou sošky se stala svatá Terezie od Ježíše, zakladatelka řádu bosých karmelitánů. A ta ji údajně darovala své přítelkyni vévodkyni, jejíž dcera Marie Manrique de Lara se roku 1556 provdala do Čech. Jako svatební dar od matky s sebou vezla i Jezulátko, aby ho později, opět u příležitosti svatby, předala své dceři Polyxeně z Lobkovic. Když Polyxena ovdověla, rozhodla se šoku roku 1628 věnovat klášteru bosých karmelitánů u kostela Panny Marie Vítězné.

Mniši Jezulátko zbožně umístili v kapli noviciátu jako vzor a pro inspiraci mladých kněží, Třicetiletá válka však pro sošku Jezulátka znamenala téměř zkázu, když v roce 1631 kostel vydrancovala saská vojska. Teprve když se situace uklidnila, mohl se do chrámu vrátit i jeden z mnichů, otec Cyril. Stalo se tak v roce 1637. Ten našel sošku pohozenou na zemi a ke své lítosti bez ručiček. Podle legendy k němu Ježíšek v té chvíli promluvil takto: „Smilujte se nade mnou a já se smiluji nad vámi, dejte mi moje ruce a já vám dám svůj pokoj, jak mne budete ctít, tak já vám budu žehnat!“ Otec Cyril nechal tedy Jezulátko vyrobít nové ručičky a Jezulátko od té doby svůj slib plní a koná

Zázračný obraz Panny Marie Mantovské se nachází v kostele Panny Marie Vítězné bned naproti Pražskému Jezulátku.

zázraky. Mezi první z nich se počítá záchrana Prahy v roce 1639, když byla obléhána Švédy.

Nejčastěji se k němu lidé z celého srdce dodnes modlí o pomoc, uzdravení a mír, prosí o narození syna jako dědice a pokračovatele rodu a obrací se k Ježíškovi i v době těhotenství. Mnozí z těch, jejichž přání bylo vyslyšeno, se k Ježíškovi vrací s poděkováním. Zároveň se tak pověst o zázračné moci Pražského Jezulátka šíří po celém světě, zvláště v katolických zemích.

V kostele Panny Marie Vítězné se kromě Pražského Jezulátka skrývá ještě jeden zázračný předmět – obraz Panny Marie Mantovské, umístěný přímo naproti Jezulátku. Původně prý visel na stromě kdesi u Mantovy, kde na něj vystřelil nějaký voják. Obraz začal po zásahu krváčet, a navíc se od něj kulka odrazila a zasáhla onoho bezbožného

vojáka. Do Prahy se obraz dostal jako válečná kořist hraběte Hannibala Collata v roce 1642. Místo, kde byl obraz poškozen kulkou, kryje kříšťalová hvězda s českými granáty. Stejně jako sošce Pražského Jezulátka i obrazu Panny Marie Mantovské se přisuzuje zázračná moc, býval nošen zejména v procesích v době moru.

Podzemní katakomby

Pod kostelem se nacházelo celé bludiště podzemních krypt, připomínajících křesťanské starořímské katakomby. Přesto při sestupu po schodech do katakomb kostela Panny Marie Vítězné ani dříve nebyl zaznamenán zatuchlý vzduch, jak tomu bývá u většiny krypt. To proto, že již tehdy sem starými větráky proudil vzduch, udržující i pod zemí stejnoměrný chlad.

Sklepení tvoří kapli se starým oltářem, kdysi sloužící k modlitbám za zemřelé. Před kaplí vede pod kněžištěm chrámu široká chodba, kde ve výklencích bývaly zazděné rakve mnichů řádu bosých karmelitánů a stěny pokrývaly různé nápisy. Z chodby vybíhají po obou stranách další sklepení, a to vše se nachází pod celou chrámovou lodí i průčelím v Karmelitské ulici. Při cestě v podzemí se před zraky návštěvníků zjevovaly rakve s mrtvými těly z let 1720–1760. V otevřených rakvích bylo možné spatřit většinou mumifikované mrtvolky, kdy v některých případech se daly rozeznat jejich rysy i výraz obličeje. Mrtví byli pochováni jak v řeholním rouchu, tak i v rytířském ustrojení. Ženy v oděvu jeptišek. V množství rakví se nacházely i malé rakvičky s dětmi. To vše už dnes neplatí, v roce 2003 byla krypta asanována. Na místě byly ponechány jen tři nejzachovalejší mumie ve skleněných rakvích a několik prázdných zinkových rakví. Uchráněn byl taktéž hrob Polyxeny z Lobkovic, která sem přivezla voskovou sošku Jezulátka. Ke karmelitským katakombám a k ještě nedávno uloženým pozůstatkům mrtvých se vážou pověsti týkající se i známých osobností. Prohlídka podzemí je velmi působivá i navzdory tomu, že dnes můžeme projít jen určitými úseky. Je pravděpodobné, že podzemní prostory zde dříve

vedly hodně daleko za objekt chrámu. Jejich výzkumem se již zabýval jak V. Vojtěch, tak K. L. Kukla, jimž byl nápomocen místní páter Hanousek, romantický zastánce podzemních chodeb pod Prahou. Podzemí chrámu je přístupné jen příležitostně.

Katakomby pod kostelem Panny Marie Vítězné jsou tak spjaty s pověstí o tajné chodbě, která odtud měla vést jak na Pražský hrad, tak pod Pauhovský dům čp. 404/22, kde skutečně bylo zaznamenáno velké sklepení a chodba ústící do petřínské stráně, přetínající trasu lanovky na Petřín. Končila asi pět metrů za kulatou nádrží fontány. Archeologickým výzkumem nebyly tyto chodby potvrzeny ani zpochybněna jejich existence, mohlo jít o kanalizační stoky nebo štolky na přívod či odčerpání přebytečné vody, jako je tomu například u zjištěné štolky dlouhé 75 metrů pod nedalekou Vlašskou ulicí, která je napojena na vodojem petřínského špitálu. Ale také mnohé tyto štolky nejen u nás, ale i za hranicemi sloužily jako únikové chodby. Jedné takové stoky na Malé Straně měli zneužít lupiči, kteří tudy pronikli do Lichtenštejnského paláce. Zajímavý je i kriminální případ ze začátku druhé poloviny 20. století, kdy v kostele Panny Marie Vítězné došlo k odcizení jakéhosi předmětu. Podle vyšetřování tehdejší policie měl pachatel s lupem použít k útěku tajnou podzemní chodbu a dostat se s ním pod vodou na druhý břeh Vltavy. Vchod do druhého patra katakomb, a tím možná i do dalších podzemních prostor, se údajně nachází na vyvýšeném stupni u zdi ve třetí a čtvrté kryptě od vchodu. Do tohoto druhého patra katakomb má vést schodiště, které je údajně zasypáno kostmi obětí moru.

Svědectví o vyslyšení modliteb k Pražskému Jezulátku

Dvouletá Tamara z Brazílie měla od narození vykloubené kyčle, musela chodit se speciálním zařízením, a i tak udělala stěží dva krůčky. Její rodiče se modlili k Jezulátku a holčička šestý den sun-

dala zařízení, které jí pomáhalo v chůzi, a začala k úžasu lékařů i známých běhat bez něj. Celá rodina přijela v roce 1995 osobně poděkovat Jezulátku a v kostele zanechala i onen chodící aparát, který zdravé děvčátko už nepotřebovalo.

Podobný příběh prožila také indiánská žena, která již v mládí ochrnula a dlouhou dobu zůstala upoutána na lůžko. Jednou se jí ve snu zjevilo Jezulátko a ona pochopila, že díky němu může být uzdravena. Modlila se k Ježíškovi a během modliteb začala pomalu cítit, jak se jí do nohou a postupně do celého těla vrací cit. Po několika týdnech byla nakonec úplně v pořádku. Celý život potom šetřila peníze, aby mohla Pražskému Jezulátku přijet osobně poděkovat. Navštívila ho v roce 1994 ve svých sedmdesáti letech i s vnukem.

Karlův most

Stavbu nejstaršího pražského mostu zahájil v roce 1357 český král a později císař Karel IV., aby tak nahradil předchozí Juditin most stržený při povodni v roce 1342. Původně se mu říkalo Kamenný nebo Pražský, přívlastko Karlův se vžilo až později, někdy kolem roku 1870 (na podnět K. H. Borovského).

Most vyniká především souborem třiceti soch a sousoší. Ty byly na Karlův most instalovány postupně. Tou asi nejvýznačnější se stala bronzová socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1683 na osmém pilíři vlevo (počítáno od Malé Strany). Připomíná mučednickou smrt tohoto světce, který byl svržen do Vltavy v roce 1393. Přesné místo, kde se tato událost odehrála, označuje o několik metrů dál mosazný dvojité křížek naležato zapuštěný do zábradlí mostu. Vypráví se o něm, že na něj stačí položit levou ruku a něco si přát, pak se vám přání sku-

tečně vyplní. Štěstí prý také nosí, když si na reliéfu na podstavci na soše světce, stojící jen několik metrů od křížku směrem na Malou Stranu, pohladíte postavu sv. Jana Nepomuckého právě vzhazovaného do Vltavy, případně mohutného psa Václava IV.

Životní příběh Jana z Pomuku, budoucího sv. Jana Nepomuckého, začal kolem let 1340–1345 v trhové vsi Pomuku (později Nepomuku) na Plzeňsku. Nejprve studoval na Pražské univerzitě a později působil jako notář. V roce 1380 byl vysvěcen na kněze a po studiu práv na Padovské univerzitě byl roku 1389 jmenován generálním vikářem pražské arcidiecéze. Stalo se tak v době, kdy český král Václav IV. usiloval o posílení svého vlivu na církevní kruhy v Čechách, které se tomu samozřejmě bránily. Vzájemné střety vyvrcholily roku 1393, kdy Jan Pomucký z titulu své funkce po smrti opata kladrubského kláštera urychleně a v králově nepřítomnosti jmenoval do funkce nového opata, řádně zvoleného mnichy, třebaže mohl předpokládat, že tím vzbudí Václavovu nevoli, což se také stalo.

Král po návratu do Prahy svolal představitele arcidiecéze na jednání, kde je nechal všechny zatknout. Jana z Pomuku a ještě jednoho z jeho úředníků podrobil výslechu na mučidlech. I když potom král musel zatčené propustit, protože jejich jednání mohl posoudit pouze církevní soud, nikoliv panovník, pro Jana z Pomuku již bylo pozdě a 20. března 1393 byl hozen z Karlova mostu do Vltavy. Není jasné, zda nepřežil útrapy mučení a šlo jen o mrtvé tělo, anebo zda byl budoucí světec naživu a zemřel na následky utopení. Jeho mrtvé tělo bylo nalezeno až téměř o měsíc později, 17. dubna 1393. Po jeho vystavení v kostele se v jeho okolí údajně začaly dít zázraky, čímž byl dán podnět k jeho budoucímu svatořečení. Došlo k němu 19. března 1729 příslušnou papežskou bulou na základě nejméně čtyř zázraků, které světec po smrti vykonal. Nejznámější z nich je příběh o jeho údajně zázračně nezetlelém jazyce, považovaném za důkaz toho, že Jan Nepomucký neporušil ani na mučidlech zpovědní tajemství. Podle legendy byl totiž zpovědníkem královnou Johany, a právě o toto zpovědní

tajemství měl král takový zájem, že se nezastavil ani před mučením. Za druhý zázrak je považováno náhlé zčervenání tohoto světceva ostatku po jeho exhumaci, za třetí zázračné uzdravení nemocné ruky jisté Anny Terezie Krebsové a za čtvrtý zázrak se považuje záchrana Rozálie Hodánkové před utopením, když spadla do náhonu mlýnského kola.

Přestože vědecká analýza prokázala, že domnělý světcův jazyk je pouhým zbytkem jiné organické hmoty, nejspíše mozku, a přestože nebylo prokázáno, že by Jan Nepomucký byl skutečně královským zpovědníkem, kult tohoto světce se rychle rozšířil nejen po Čechách. Socha umístěná na Karlově mostě se stala vzorem pro více než 30 000 dalších soch tohoto typu. Svatý Jan Nepomucký zkrátka patří k nejčastěji zpodobňovanému světci u nás.

Sv. Tadeášek

Pokud vás kroky zavedou do nejnovějšího pražského obchodního centra Palladium na náměstí Republiky, mohly by vás zavést i o kousek dál k dalšímu významnému svatému – Tadeáškoví. Jeho socha,

Tabulky věřících s poděkováními sv. Tadeáškoví za vyslyšené modlitby

původem z Karlova mostu, stojí na nádvoří kostela sv. Josefa vpravo vedle obchodního centra. Návštěvníci prosí světce o vyslyšení svých přání, především o uzdravení z nemoci. O tom, kolik prosebníků sem přichází, svědčí množství papírků s prosbami, které zde zanechávají. Ti, kterým se jejich přání splnilo, potom přinášejí světcům děkovní destičky, které jsou upevněny v rámu na zdi kostela.

Rabín Löw

Jestliže nechováte důvěru ke křesťanským svatým, můžete se vypravit na Židovský hřbitov a vyhledat tam náhrobek člověka, o kterém se tvrdí, že je tvůrcem Golema. Náhrobek vypadá jako malý domeček a papírky s přáními se vhadzují škvírkami dovnitř. Na rozdíl od předchozích míst je však třeba počítat se zaplacením vstupného.

Víra v zázračnou moc učeného rabína má svůj původ v pověstech, které kolem jeho osoby vznikly. Kromě obecně známé legendy o vytvoření Golema se jich vypráví ještě celá řada. Rabín prý dokázal proměnit hroudy, kamení a bláto, které na něj házel nepřátelský dav, v čerstvé květy. Když šel vstříc císařskému kočáru, koně se před ním sami zastavili a nezajeli ho. Vlastnil kouzelnou lampu, laternu magiku, ze které promítal pohyblivé obrázky na sloup kouře. Císaři Rudolfovi „vyčaroval“ v jedné odlehlé místnosti Pražského hradu obrázek Hradčan a postavy židovských patriarchů – Abrahama, Izáka, Jákoba a jeho syny Judu, Rubena, Simeona, Isachara i ostatní. Podmínkou bylo, že nikdo z přítomných se nesmí zasmát. Když se však objevila směšná postavička Jákobova syna Naftalí, císař se zasmál a „zmizel mrak i všechno vidění“. V té chvíli však také k úděsu přítomných začal klesat strop. Na rabínův pokyn se sice zastavil, ale do původní výše se už nikdy nevrátil. Od té doby byla tato síň zavřená a nikdo do ní už nevstročil. Jinou iluzi (?) si rabín přichystal pro návštěvu císaře ve svém domě. Rabínův dům byl malý a nevzhledný, když však

vzácná návštěva vešla dovnitř, ocitla se v prostorných a reprezentativních sálech, které se do rabínova domu prostě vůbec nemohly vejít. Nakonec se rabín pokusil přelstít i samotnou smrt a dlouho jí unikal. Smrt ho však nakonec přece jen dostihla, ukrytá v květu růže.

Chrám sv. Mikuláše

Stavba z období vrcholného baroka na pražském Malostranském náměstí pochází z 18. století. V letech 1704–1711 vznikla hlavní loď podle návrhu Kryštofa Dienzenhofera, v letech 1737–1752 bylo postaveno kněžiště s kopulí podle plánu jeho syna Kiliána Ignáce Dienzenhofera. A konečně v letech 1751–1775 dostala definitivní podobu věž se zvonicí, zřejmě podle návrhu Anselma Martina Luraga. Monumentální barokní chrám, jehož věž dosahuje výšky až 79 metrů, nahradil dřívější gotický farní kostel vysvěcený v roce 1283.

V chrámu je na levém bočním oltáři ve skřínce uložena (milostná) soška, kopie zázračné sošky Panny Marie Foyenské (Aspricollské), zvané také Mater gratiarum (Matka milostí), kterou do Čech přivezli jezuité z Belgie v roce 1629. Má zajímavou, ovšem dnes již nepříliš známou minulost. V roce 1609 zakoupil jistý kolář v belgické vsi Foy dubový kmen, aby ho dále zpracoval. Rozštípl ho a zjistil, že dřevo je už dost zpráchnivělé. Navíc na něj uprostřed kmene čekalo překvapení v podobě malé sošky Panny Marie se železnou mřížkou a několika barevnými kamínky. Dovtípl se, že původně, odhadem před dvěma sty lety, někdo do živého stromu vytesal malou kapličku, která později, zapomenuta, zarostla dřevem a kůrou. Kolář svůj objev ohlásil vrchnosti, pán té vsi sošku nejprve vystavil ve své domácí kapli a později pro ni nechal zbudovat novou kapli na místě, kde stával onen dub. Vzápětí sem začali proudit poutníci a na památku si odnášeli kopie této sošky, nyní zvané Panna Maria Foyenská. Tyto sošky se vyráběly jednak z místní hlíny, jednak ze dřeva onoho dubu. Kromě